СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 295. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 19. грудня 1924.

VOL. XXXII. No. 295. Jersey City, N. J., Friday, December 19, 1924. THREE CENTS

Скандал за закон про підвишку платні почтовцям.

ВАШИНҐТОН, 17. грудня. — Сенатові провідники рішилися таки взяти під увагу закон, про підвишку зарібку почтовим урядовцям, котрий президент Кулидж свого часу був заветував. Ухвала перейде під обради дня 6. січня.

Довкола сього закона розвивається тепер поважний скандал. Президентови Кулиджови донесено, що один з урядовців сенату обіцяв одній робітничій юнії, заінтересованій в ухваленню почтового закона, вистаратися ухвалення сього закона. Урядовцеви обіцяно за те 10,000 долярів, і вже дано йому одну четвертину обіцяної суми на конто. Президент покликав до себе ряд сенаторів, предложив факти та просив їх о пораду, що йому з тим робити. Урядовця мають арештувати та віддати судови. Покищо ще не подано імени ні юнії ні урядовця.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ ПІДВИСШЕННЯ ПОЧТОВИХ ОПЛАТ.

ВАШИНҐТОН, 17. грудня. — Американські видавці ґазет запротестували перед сенатом проти проекту підвисшити почтові оплати. Вони кажуть, що недобір походить звідти, що почта пересилає даром величезну масу посилок федерального уряду.

СЕНАТОР БОРА ЗА ПРОГОЛОШЕННЄ ВІЙНИ ЗЛОЧИНОМ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па., 17. грудня. — Сенатор Бора виголосив тут у великій Салі Музики відчит про справу війни.

Сенатор заступав погляд, що війну треба проголосити злочином проти людства. Для судження треба завести трибунал, незавимий від держав. Кождий, хто викликує війни, має вважатися злочинцем проти людства та має бути відданий сьому судови.

КРИТИКУЮТЬ КУЛИДЖА ЗА МАСЛ ШОВЛЗ.

ВАШИНҐТОН, 17. грудня. — Сенатор Норис критикував президента Кулиджа за його бажанне виарендувати приватним підприємцям федеральну землю на Масл Шовлз.

Норис говорив, що президент хоче виарендувати публичну землю банкирам та спекулянтам з Вол стріту.

ЖАДАЮТЬ ЗМІНИ НІМЕЦЬКОГО ДОГОВОРУ.

ВАШИНҐТОН, 17. грудня. — Ряд сенаторів підняв домагання, щоби уряд постарався о зміну торговельного договору межи Злученими Державами а Німеччиною.

ПОСЛІДНІ ПРИСЛУГИ ДЛЯ ҐОМПЕРСА.

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Тіло Самуеля Ґомперса, голови Американської Федерації Праці, привезено сюди нині рано та виставлено на катафальку в сали організації „Ді Елкс".

За кілька годин першого дня пересунулося через сю салю коло 15,000 людий, що хотіли віддати покійному послідну прислугу. На труну наспіли цілі вагони квітів від робітничих організацій. До родини та Федерації Праці наспівають тисячі кондоленційних телеграм.

ПОМИЛУВАННЄ ЗА ЗРЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТИ.

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Заряд вязниці в Осинингу признає, що Роберт Бриндел, колишній провідник нюйорських будівельних юній, підписав перед одержанием помилування обіцянку, що він більше не буде брати участи в юнійнім руху. Його помилування залежить від того, чи він буде додержувати своєї обіцянки.

ПІЙМАЛИ ПО 14 ЛІТАХ.

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Нині арештовано тут Клифорда Ґелера, котрий був 15 літ тому назад помічником касієра Мавнт Голі Нешенел Бенк-у і пропав відтак з 18,510 долярами. Він покинув був не лише банк, але й жінку й дитину, котрі за той час померли.

ЧИСЛО ЖЕРТВ СВЯТОЧНОГО АЛЬКОГОЛЮ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Число людий, які померли від пересвяточних запивань, уже дійшло в сьому місті до 26.

В одному шпиталі Белвю померло від алькоголю від неділі 4 людий. В ньому є богато недужих від напитків.

ПРОГРАВ ПЕРЕГОВОРИ ЗІ СМЕРТЮ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па., 17. грудня. — Перед міським поліційним судом ставав тут за скору їзду Гері Ґилес з Перкасі, Па. Він говорив на суді, що їхав скоро, щоби застати свого вмираючого батька при життю. Суддя його зараз випустив на волю, але він все таки приїхав в 10 хвилин по смерти батька.

ПЛЯНУЮТЬ БАЛЬОНОВУ ЛІНІЮ.

АКРОН, Огайо, 17. грудня. — Підприємство „Ґудір-Зепелин Корпорейшен" збирається зорганізувати воздушну плавбу.

Для сеї цїли мається наперед побудувати кермовий бальон містоти 10 міліонів кубічних стіп, який мавби на пробу облетіти землю довкруги без перестанку.

ПРАВДИВО РОСІЙСЬКИЙ СКАНДАЛ ДОВКОЛА „ЦАРИЦІ".

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — В часописях появилися вістки що один американський клюб, котрий принимав велику княгиню Вікторію, жену великого князя Кирила, що проголосив себе недавно всеросійським самодержцем, у невідповідний спосіб ужив фондів клюбу на се приняття. По ґазетах пішли спростовання й заперечення.

ЛЮТІ МОРОЗИ В КАНАДІ.

ШИКАҐО, 16. грудня. — З Канади йде на середно-західні стейти люта зима. Вона вже понизила температуру в Минесоті, в Дакотах, західній части стейту Висконсина, понизше зера.

З міста Ред Дір в Алберті доносять, що там температура дійшла до 62 степенів понизше зера. Се місце вважають одним найзимнійшим місцем на американськім континенті.

ЛІСТА ЗАТРОЄНИХ АЛЬКОГОЛЕМ РОСТЕ.

Ню Йорк, 16. грудня. — Число смертий від святкованого алькоголю в сьому місті росте з кождим днем.

Федеральні аґенти прогибіції старалися дізнати від шпиталів про всі смертельні випадки затроєння алькоголю і вже назбирали 25 случаїв смерти.

ВЕЛИКІ МАЛЬВЕРЗАЦІЇ В БУДІВЕЛЬНІЙ КООПЕРАТИВІ

Гекенсек, Н. Дж, 17. грудня— Державна контроля відкрила в будівельній кооперативі „Індастріел Билдинґ енд Лови Асосіейшен" недобори в сумі 280.000 долярів.

Слідство виказало, що недобори назбирувалися через 14 літ. Урядники ще не відкрили, хто поносить головну вину за сі недобори.

СМЕРТЬ ВІД ҐАЗУ.

Ню Йорк, 17. грудня. — За один нинішний день було в місті 5 смертий від світляного ґазу. Одну родину зложену зі 7 осіб, всю затроєну чадом найдено без памяти, але на час; лікарі вратували їм всім життя.

ХТО ДІСТАЄ НАЙБІЛЬШУ ПОЧТУ.

Італійський часопис „Курієр делля Серра" каже, що найчисленнійшу на цілім світі почту дістає папа. Щодня приходить до него 30.000 листів і ґазет. В Ватикані цілі бюра заняті переглядом кореспонденції та писанням відповідий. На другому місці стоїть президент Сполучених Держав Америки, на третім англійський король, що дістає, що дня 15.000 листів і ґазет, а дальше ідуть американські міліонери, що дістають денно тисячі телеграм. Найбільшу денну кореспонденцію в Німеччині, бо більше, як 6.000 листів дістає фірма Стінеса.

ЦЕПЕЛІНИ ДЛЯ ЕСПАНІЇ.

Еспанський уряд думає заключити договір з заведеннями Цепеліна у Фрідріхсгафен в справі перенесення тих заведедень до Севіллі. Провід тих заведень має остатися в німецьких руках.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 26 падолиста сього року помер у Пасайку, в стейті Ню Джерзі, Адам Ящишак. Покійний був родом зі села Росоки в повіті Новий Санч, в Галичині. При смерти мав він 46 літ.

Виділові урядники пишуть:

„Адам Ящишак вступив до У. Н. Союза дня 9. грудня 1900 року. Того дня зорганізовано в Пасейку Братство св. о. Николая, котре приступило до У. Н. Союза і дістало число відділу 42. До нього належав бл. п. Адам до дня 5. грудня 1914 року. Дня 5. грудня 1914 р. Бр. св. о. Николая виступило з У. Н. С., а на його місце завязалося Бр. св. Володимира, від. У.Н.С. ч. 42. Через релігійні непорозуміня відділ мусів перенести свої засідання з церковної тали, а члени, котрі не хотіли переноситися, взяли переступні листи й придбали нових членів, заложили собі Братство св. Йоана Хрестителя, від. ч. 97. В сьому відділі став членом Ящишак і був у ньому касієром до кінця свого життя!

Він дбав за розвій Українського Народного Союза.

В Й. П!

ВИРУБУЮТЬ ЛІСИ.

Волинські ліси скоро хіба зовсім зникнуть з лиця землі. Довідуємось, що поміщик С. Воронтава Луцького повіту начав вируб ліса. Досі переводив вируб сам, а тепер передає це жидівським купцям. В звязку з тим поміж народом ходять найріжніщі чутки.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1925 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Відділ: 38 (2 п.), 42, 63 (3 п.), 66, 73, 113, 130, 135, 160, 193, 203, 209, 211, 241, 244, 245, 249, 250, 255, 256, 257, 260, 261, 262, 263, 265, 268, 269, 271, 272, 277, 278, 281, 287.

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 17. грудня. Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висланя календарів, нехай повідомить Адмін. „Свободи".

Отсим відділам вислано календарі експресом: 118 і 120.

„ГРОМАДЯНИ — РОЗДЯГАЙТЕСЯ!"

Харківські злодії напали в ночі, на одній з перших вулиць Харкова на одно подружжя, що вертало з театру.

Витягнувши револьвери сказали чемно: „Громадяне! Роздягайтесь" і забравши футра, зникли в темних вуличках.

НАЙБІЛЬША МОРСЬКА ГЛИБИНА.

Найбільшу морську глибину викрила в останних днях залога японського корабля „Манджу" на яких 50 миль від берегів Японії на Спокійнім океані.

Глибина на яку натрафлено була так велика, що що не можна було її навіть докладно зміряти, бо корабельна міра досягнула лише до глибини 9.800 метрів.

Найбільшу знану до тепер океанічну глибину викрив в 1912 р. німецький корабель недалеко островів Філіпінів на Спокійнім океані. Виносила вона 9.635 метрів.

А найбільша глибина на Атлянтійськім океані находиться на схід від острова Гаїті і виносить около 7.380 метрів.

БІЙ З ПАЧКАРЯМИ.

На шлеско-польському кордоні міла місце сими днями перепалка поміж граничною сторожою і пачкарями, з яких одного вбито, кількох ранено а трох арештовано.

СОН ПОКИНЕНОЇ ДОЧКИ.

Паню Жаррет Міллер в дитинстві покинули родичі. Вона дожила сорокового року життя і була переконана, що ніколи її не доведеться вже бачити своїх родичів. Аж одного разу приснився її батько, якого вона зовсім не знала, і то приснився так докладно, що вона могла його точний опис помістити в часописях. Той опис був дуже подібний до чоловіка, що звався Вінчестер і був урядовцем в одній торговельній інституції. Шеф пригадав собі, як той урядовець звірився раз перед ним, що з біди мусів покинути маленьку донечку. Намовив, щоби написав до пані Міллер, а коли той це зробив показалося дійсно, що вона його дочка.

Годі створити парляментарне правительство більшости в Німеччині.

БЕРЛІН, 17. грудня. — По уступленню премієра Маркса президент Німеччини Еберт запросив до себе провідника народньої партії дра Штреземана і хотів доручити йому місію складення нового кабінету.

Одначе др. Штреземан відказався від місії, бо він був за співділанием з націоналістами, а для сеї політики не міг найти відповідного підпертя, ані сподівались успіху.

Одночасно ґрупа центровців (католиків), якої провідником є Маркс, зібралась на нараду і постановила, що не візьме участи в жадному кабінеті, до якого належали-б монархісти, котрі, як відомо, є ворогами републики і пляну Доса.

Через те годі надіятись, що удасться склеїти угодовий кабінет, до якого належали-б републиканці і монархісти.

Тому, як говорять, президент Еберт готовий знову покликати Маркса і доручити йому місію скласти републиканську владу, яка опиралась би лише на меньшости парляменту.

ЗДОРОВЛЄ ЕРРІОТА.

ПАРИЖ, 17. грудня. — Стан здоровля премієра Ерріота вже доволі поправився. Премієр сподівається на другий тиждень вернутись до праці.

МАДЯРСЬКІ МОНАРХІСТИ ХОТЯТЬ ГАБСБУРҐА НА КОРОЛЯ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 17. грудня. — Сьогодня відбулось тут зібранне аристократів-монархістів під проводом ґрафа Юлія Андраші, останнього міністра закордонних справ за Габсбурґів.

Ґраф Андраші виголосив промову, в якій сказав, що Угорщину можуть спасти лиш монархісти, та що вони зачнуть в парляменті явну кампанію за поворотом Отта Габсбурґа, сина покійного короля Карла і королеви Зити, до Угорщини, де він одержав би відповідне образованне і приготованне на короля.

Ціле зібранне монархістів приняло промову Андріяша з великим одушевленнем.

Князь Отто має тепер 13 літ і живе з мамою в Еспанії.

СКОНФІСКУВАЛИ МАЙНО КАРОЛІЯ.

БУДАПЕШТ, 17. грудня. — Найвисший суд Угорщини порішив, що держава має сконфіскувати все майно ґрафа Михайла Каролія за провину проти Угорщини, яку суджено яко державну зраду.

Йому закинено дві великі провини, а саме зносини з аліянтами підчас війни і передачу власти в Угорщині в руки большевиків по побіді аліянтів.

Майно Каролія оцінюють на $20,000,000.

ТАНЦЕРКА ДАНКАН БЕЗ ЦЕНТА.

БЕРЛІН, 17. грудня. — Тут живе в готелі відома англійська учителька грецьких танців Ісидора Данкан.

Вона не має феника при души і хоче продати свої спомини, щоб мала з чого жити і за що продовжати школу танців, яку одчинила в Москві. В сих споминах, як вона каже, є много любовних листів визначних і богатих людий, які будуть вельми інтересні для публики.

КАЖУТЬ, ЩО ТРОЦЬКИЙ ВИЇХАВ „СПОКІЙНО".

БЕРЛІН, 17. грудня. — Большевицький уряд заперечує, начеби вчасі виїзду Троцького з Москви на Крим в минулу суботу було заворушення на улицях міста. Большевики кажуть, що Троцький виїхав спокійно.

ПРОҐРАМА КИРИЛА.

БЕРЛІН, 17. грудня. — Великий князь Кирило Володимирович, котрий живе в Кобургу, в Баварії, де проголосив себе царем Росії, подав тепер до відома свою політичну проґраму, яку, каже, введе в життє, коли засяде на престолі в Кремлі.

В сій проґрамі він обіцює: загальне, але не рівне, голосованне; свободу навчання; обезпеченне для безробітних; повну політичну амнестію; релігійну терпимість; рівні законні права для Жидів і признанне землі селянам, яку вони забрали.

Одначе великий князь прирікає відшкодованне поміщикам (дідичам) і сим, що їм сконфісковано їх приватну власність. Також признає всі довги Росії, кромі большевицьких.

Він не каже, чи піде війною проти большевицької влади, але тільки заповідає, що він прийде до Кремлю яко конституційний монарх.

Він вже приєднав богато Москалів на еміґрації на свою сторону.

КРІЗА В ЕҐИПТІ.

ЛОНДОН, 17. грудня. — З Каіро, в Еґипті, повідомляють, що премієр Зівар паша повідомив послів, що не звернеться до короля Фауда, аби наново скликав сесію розпущеного парляменту.

Причиною того се, що в парляменті мають більшість приклонники бувшого премієра Заґлула паші.

Вгадують, що король Фуад цілком розпустить парлямент і проголосить нові вибори.

ПОЛІЦАЇ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЇ.

БЕРЛІН, 17. грудня. — Тутешня поліція уставила на перехрестю улиць поліцаїв з білою написю на рукавах „Інформація". Лиш до сих поліцаїв публика має звертатись за інформаціями.

КАБІНЕТНА КРІЗА В ЕСТОНІЇ.

РЕВАЛЬ, 11. грудня. — Естонський премієр Акел уступив разом з цілим кабінетом. На його місце має прийти нове коаліційне правительство, до якого належатимуть і соціялісти.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

На ратунок нашим школам в краю.

Львівське Діло пише:

Українське приватне шкільництво переживає велику матеріяльну кризу. Як відомо з оголошених звідомлень, вплинуло до Каси Головної Управи Українського Педагогічного Товариства в місяці вересні с. р. з краю 8,131,90 зол., а видатків було 18,893,43 зол. В місяці жовтні с. р. вплинуло 7,708,76 зол., а видатків було 22,000 зол. В падолисті вплини виказують ще меншу квоту як в попередньому місяці і з них треба поплатити найконечніші довги, затягнені на покриття видатків в попередніх місяцях.

Скрутне матеріяльне положення дає польській пресі привід до злобної радости. Вшехпольский дневник „Слово Польске" ч. 319. з 21. XI. 1924) так представляє сю справу своїм читачам:

„Не зважаючи на величезний наклад праці на енергійну пропаганду в цілому краю і заклики до жертв на Рідну Школу" Українського Педагогічного Товариства, — фінансовий стан того Товариства гіршає з кождим днем. Не помагають відкликування до народньої чести. Крім малого числа української інтелігенції, а ще меньшого українського духовенства, ніхто не хоче дати й сотика на ту ціль. А без грошей і найбільші патріоти не будуть даром вчити. Не помагають сварки і взаїмні обжалування, — з порожнього не наллєш"...

Подаючи сю злобну радість вшехполяків, Діло пише:

Коли наші зазиви були досі дійсно мало успішні, коли наші слова, наші аргументи, наші статистичні й касові виказн не могли зрушити нашої інтелігенції, нашого духовенства, найширших мас нашого народу, то се безумовно зробить... „Слово Польске".

З вірою у здоровий змисл української нації говоримо, що передчасно радіють нашими сварками і міжособицями, нашу байдужністю. Передчасно тішаться, що наслідком матеріяльної кризи прийдеться ліквідувати наше приватне шкільництво.

Навпаки. Український нарід нераз давав докази високого розуміння справи, своєї активности і жертвенности. І хоч наше громадянство частинно нині розділене і переважно збайдужніле, — то в обличі великої небезпеки стане воно з цілим українським народом в одну лаву і крім звичайного обовязку (1процент всіх доходів на „Рідну Школу"), більшими надзвичайними парами не тільки покриє великі недобори, але і дасть змогу розбудувати наше приватне шкільництво, відповідно до сучасних потреб нації.

Час не жде. Надходить дванайцята година. Поміч мусить бути негайна і визначна, коли має бути успішна. Жаден Українець, жадна Українка, жадне Українське Товариство, інституція, не сміє відтягнутись від сеї ратункової акції. Два рази дає хто зараз дає!

* * *

До сього можемо додати, що приходить Різдво і принятий у нас звичай РІЗДВЯНОГО ДАРУ ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

І на сьогорічне Різдво Українці в Злучених Державах і Канаді повинні зібрати Рідній Школі в старому краю Різдвяний Дар. Тільки що сей Дар повинен бути більший як минулих літ, ПОТРЕБА БІЛЬША.

Прочитайте, що пише львівська українська газета і вшехпольська, і зрозумієте, що треба помочі негайної і видатної.

Тому вже тепер слід готовитись до збірок на Різдвяний Дар для Рідної Школи під польською окупацією.

Подаймо усі собі руки і зберімо значну суму та пішлім усі жертви яко один дар від цілого нашого громадянства в Америці через Обєднання.

КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗА НА 1925 РІК

Вже сам зверхний вигляд нового календаря У. Н. С. на 1925 р. манить своєю красою. Під зглядом технічного зладження він справді артистично виконаний. На окладинці красуються українські вишивки, а в середині повно дуже гарних друкарських прикрас.

Зміст календаря ріжноманітний. У ньому подано короткий начерк історії і розвою У. Н. Союза, причина великого зросту і величний стан нашої організації. Відтак слідує цілий ряд коротких розвідок з нашої і чужої історії, життєписі визначних людий, статті на сучасні теми і т. п. Крім того є декілька віршів і дві повісти, а саме довша повість Ф. Дудка і коротенька М. Бурлаки. Повістка „Чорний Крук", написана дуже гарною мовою і зворушує читача своєю козацькою традицією та описом переживань під московською кормигою.

Оповідання „Похорон" зложене на підставі події із часів Махнівщини.

Цілий календар вельми цікавий і повинен вдоволити хоч як вибагливих читачів.

Ціна усього 50 центів.

Зойк московського робітництва.

Дозвольте в доповнення до моеї статті „Робітницько-селянська" навести ще заяву групи робітників одного з найбільших петроградських заводів, — Путиловського, звернену до бюра II. Інтернаціоналу і Амстердамського Обєднання (професійних спілок). Без сеї авторітетної заяви московського пролетаріяту, картина комуністичного раю, змальована нами в означеній статті не має тієї доказовости, якої читач, особливо, коли він комуніст, має право вимагати від нас. Отже до сього голосу додаємо й голос про „вождів" і робітницьке життє в СССР самого пролетаріяту.

„Ми русскіе робітники, живем при умовинах повного політичного безправя: нема свободи зібрань, свободи слова, свободи преси. За випадкову скромну критику діяльности профсоюзів (професійні спілки) нас, робітників, кидають у тюрму. Обстановка нашої нелегальної роботи на демократію і соціялізм більш ніж кошмарна. Страшне безробітте, але нікому з нас не дає певности в завтрішнім дні, тяжкий політичний гніт зробили нас цілковитими рабами. Ми не бачимо виходу із свого безправного становища. Єдиною відрадою в нашім нелегальнім життю був голос, європейських робітників, обєднаних в II. Інтернаціоналі і Амстердамськім Обєднанню. На привеликий наш жаль і цей голос у даний час замовк. Недавно в Росію приїхали представники Амстердамського Обєднання, Єдо Фімен і Сузана Лявренс. Вони не офіційні представники, але посідають відповідальні посади в близьких нам організаціях. Зазначені представники попали просто в обійми совітської влади і професійної бюрократії, котрі катали їх в автомобілях, водили по взірцевих установах (створених спеціяльно на показ) ганяли робітників на спеціяльно уряджені на їх честь зібрання примушуючи їх кричати ура! Совітські митці суть великі специ напускати туману. Другого вже дня в совітській пресі чужосторонні гості вихволили Совдепію на всі заставки. А Єдо Фімен так розчулився, що заявив — ні більш, ні менш — ніби Бюро Амстердамського Обєднання — пьокай буржуазії. Ми вражені сією заявою, бо ж підчас того як профсоюзна бюрократія займалася бутафорією і частувала в великих княжих палатах зазначених представників, достометна русска робітнича кляса все глибше падає в низ під тягарем політичного гніту, а русскій селянин пухне і вмірає з голоду.

В той час, як „прихильники" Амстердамського Обєднання цокались келихами з нашими гнобителями, їх товариші — соціяль-демократи і взагалі русскіе соціялісти гнояться й гинуть тисячами в тюрмах — в Соловках і инших каторжних лягерах, а також у сибірських та инших мноогочисельних засланнях. Сі нещасні залишені на призволяще і на зїдень „че-ка", провадять страшну боротьбу голодуванням-смертю (відкривають собі вени, втішаються) за найменші людські умовини. Чому жаден з зазначених представників не попрохав показати тюрми, лягері й заслання, де сидять тисячі русских соціялістів? Адже сі нещасні живуть у совітській Росії в таких умовинах, од котрих кров у жилах холоне. Чому вони не пішли до сих нещасних увязнених? Що є їх захват — свята простота, чи користолюба ціль?

Ми просимо, благаємо Бюро II. Інтернаціоналу і Амстердамського Обєднання не допускати таких нетактовних поїздок своїх прихильників. Хоч чвони не офіційні представники в своїх поїзденьках, але все ж вони суть ваші відповідальні представники. Такі поїзденьки збільшують всі трудноші нашої тяжкої нелегальної роботи. Ми провадим в Совітській Росії боротьбу за демократію і соціялізм у тяжких умовинах. Ви повинні хоч морально допомогти нам у нашій важкій боротьбі. Мимохіть ми звертаємося до европейських робітників з товариським прохання допоможіть матеріяльно й морально нашим товаришам-соціялістам, котрі в совітській Росії гниють роками по тюрмах і на ґрунті недоїдання майже всі суспіль хорі на цингу і голодний тифус і помірають, як мухи. Ми, русскі робітники, позбавлені можливости подати якусь істотну допомогу нашим нещасним вязням, бо ж у нас в Совдепії навіть грошові збори на вязнів-соціялістів карається жорстоко тюрмами, лягерами і засланнями".

Коли б тих „русских робочих" вважали ми за таких самих мучеників, як і все населення під червоною владою Р КП. і її „вождів", то могли б нагадати їм, хоч і терпку, але правдиву українську приказку: бачили очі, що куповали, — їжте, хоч повилазьте!.. Співчуваючи усім серцем їхній відозві, мусимо проте сказати, що, крім вязнів -соціялістів, по совітських тюрмах гниють маси безпартійного селянства та інтелігенції. І коли тії „руские рабочіе" сподіваються визволення з під совітської кормиги, то се станеться лише тоді, коли вони перестануть поділяти людей на соціялістів, гідних усяких земних благ та свобод, і не соціялістів, до яких ніби пробітничому пролетарському серцеви байдуже остільки, оскільки ті не суть експльоататорами. **Треба забути, що пролетаріят, якого на земській кулі незначна в порівнанню з усім людством кількість, є сіллю землі, призначеною на диктаторство, тоді не повториться більше нігде і того, що сталося після Червоного Жовтня в б. Росії.** Спільними силами інтелігенції селянства, робітництва і взагалі всіх чесних людей, для якого стану, чи фаху вони не належали буде поволі вироблено такі умовини людського життя, при яких нікому на думку не впаде сідати другому на карк в ролі дурноверхого диктатора. З московського прикладу ввесь світ і „русскіе рабочіе" побачать, до чого веде ота так зв. клясова боротьба, боротьба за диктатуру пролетаріяту. Задосить!

Подав М. Д.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Самовизначення на Сході.

(З львівського Діла).

Процес самовизначення народів ще не закінчений. Як права людини і громадянина, проклямовані великою французькою революцією, були здійснювані в Европі на протязі цілого століття, так і право нації, видвигнене поневоленими народами, війною і східною революцією, мусить бути завершене тріюмфом національно-державної ідеї. Кличі права французької революції в своїм поході до реалізації докотилися тільки до меж б. царської імперії. Зновуж здійснення права нації застрягло на кордоні Середньої Европи. Таким чином неминуча реалізація права нації у Східній, а в значній мірі і Середній Европі обійматиме одночасно здійснення також прав людини і громадянина.

З вибухом війни й революції поневолені народи вступили на шлях боротьби за право нації. Одначе побідники в світовій війні допустили тільки частинну реалізацію того права, тільки деякі ними упривілейовані народи здобули національно державну незалежність. Багато народів ще й досі стогне в чужинецькому ярмі.

За право нації довго скрівавилася Україна, і важкий терновий шлях простягається перед нею в дальший боротьбі. В останніх літах видвигано менше теоретичних доказів на своє природне право, а більше аргументів діяльних, більше переконуючих, аргументів „ад окульос". Ясно, що не шляхом теоретичних доказів піде й дальша боротьба за найвище право нації. Та все таки не можна поминати мовчанкою і теоретичних міркувань, які — річ ясна — являються тільки наслідком практичного видвигнення того кардинального питання на арені боротьби.

Російський економіст проф. Прокопович говорив недавно в Празі про національне питання на території колишньої Росії. Відкидаючи міжнаціональну ненависть і національний егоїзм, признав він право инших народів відділитися від Москви. Що більше! він заявив, що таке відділення є в інтересі Росії, і свою точку погляду доказував економічними міркуваннями.

Війна й революція викликали величезні переміни на території б. Росії. Індустрія є майже вповні знищена. Відбудова економічного життя вимагає непомірно великих засобів і вкладів. Без допомоги европейського, а головно американського капіталу не зможе помогти собі ні Росія, ні Україна. Наступ англійсько-американського капіталу на територію Східної Европи є неминучий. Через те европейський Схід буде підчинений впливам чужинного капіталу, стане кольонією англьо-американських капіталістів. Східноевропейські у відношенні до чужинного капіталу стануть білими Неграми.

І якраз з огляду на неминучий наступ чужинного капіталу на Східну Европу є вимагане і конечне відділення України, Білоруси, Грузії і т. д. від Москви. Таке відділення буде з користю для російського народу. А саме тому, що нпр. Україна є густійше заселена від Росії. В Росії, поминаючи дикі й безкультурні простори північної й Сибірі, припадає 20 мешканців на 1 кв. км., а на Україні аж 70. Передтим надмір свого населення віддавала Україна Сибірі й Туркестанові. Після здійснення своїх самостійницько - державницьких змагань цей надмір населення одержуватиме Росія, маючи до розпорядимости кольонізаційні простори.

Україна — на думку проф. Прокоповича — є біднійша під оглядом природних богатств від Росії. Вона має залізо й вугіль, але й в меншому обємі, як Росія (Урал і Сибір). Отже Росія буде дальшою і більш заслоненою відділеними окраїнними державами від посягань імперіялістичного капіталу. Через відділення України Росія матиме змогу встояти й оборонитися перед зазіханнями чужинців. А за те Україну жде гірка й незавидна доля. Вона стане „білим Негром" чужинного капіталу. Також будучність збіжевого вивозу з України захитана, бо після розділу великої земельної власности між селян, наступив упадок хліборобського хазяйства. Україна не матиме збіжа на вивіз, вона перестане бути шпихліром Европи.

Досі все в порядку. Можна з великою радістю повитати подібні думки серед російської еміґрації, не надто лякаючись чорної будучини, яку пророкує нам проф. Прокопович під ярмом чужого капіталу. Але, як виявила дискусія — в рефераті російського економіста зайшли деякі недокладности. В своїй ласкавости допустити відділення України від Москви, він уявляє собі простір України на зразок Керенського, Терещенка і тов. з часів бл. п. „Тимчасового Уряду". В своїй уяві не тільки відділив він Україну від Москви і виставив її на найбільші небезпеки, але й від України відділив Кубанщину, Донеччину й инші полудневі та західні области. Цікаво, що він нічого не мав би проти прикритої Росії окраїнними державами перед наступом імперіялістичного капіталу, але під умовою, що то будуть невеличкі й слабенькі держави, яких завданням булоб видержати капіталістичний наступ, заслонити й оборонити перед ним Росію, а опісля знесилені вони самі впадуть в широкий московський рот. Цікаво й те, що коли в часі дискусії представник Кубанщини зазначив, що Росія не потребує Чорного Моря, бо вона веде свою торговлю зі Зах. Европою через Балтійське Море, то референт кинувся, як опарений. „Що, ви нас, Москалів, не допустите до Чорного Моря?" — запитав він. „Чомуж би ні, ми вам дамо право переїзду" — відповів опонент. „Ні, мої панове, — заключив проф. Прокопович — я є мирно настроєною людиною, але коли ви нас не допустите до Чорного Моря, то Росія буде воювати за нього". З цього ясно, як уявляє собі самовизначення европейського Сходу ліберальна, мирна й еміґраційна Росія.

І ще на одно годиться звернути увагу. **Україна густо заселена, але після голодової катастрофи в р. 1922 московські комуністи не заселюють Росії, тільки чомусь відступають значні простори на Кубанщині Італійцям, полудневу Україну заселюють Жидами і творять для них на території України окрему республику, а на Катеринославщині їх подають „Вісти" — осаджують циганів.** Чому ж не користає Росія з нагоди і не бере собі цей надмір жидівського й циганського населення? Цікаво й те, що зауральські полудневі области є багатші й менше густо заселені від України, а прецінь населення „багатшої" Росії претьсе на „бідну" Україну. В часі голоду Самарці й Пермці заляли Україну, хоч вона, як каже проф. Прокопович — перестала бути шпихліром Европи. Не перечимо, що Росія з Сибірю має більші природні багатства, але вони не є доступні отже на довгі десятиліття або й століття становлять закопаний і заварований скарб.

На „самовизначення" проф. Прокоповича Україна ніколи не погодиться. Ролю, яку їй хотіли приписати російські „мирні люди", роля воюючої передньої сторожі, що боронить доступ до „багатої" Росії і сама себе приносить в жертву імперіялістичному капіталови, не становить ніякої позиції в наших рахунках. В своїх змаганнях до самостійности Україна буде руководитися виключно своїми інтересами, а український народ буде змагати збудувати державу, яка булаб в силі з успіхом протиставитися і чужинному капіталови і „багатій" Росії в її намаганням з півночі, сходу і полудневого сходу окружити Україну.

Ф. Ф.

ПОЗІР. НЮАРК, Н. ДЖ.

Комітет Нової Січової Організації в Нюарку на долі міста повідомляє український загал, що перші СІЧОВІ ЗБОРИ відбудуться в Нюарку 21-го грудня о год. 3.30 пополудни в Українській Школі на 93 Van Buren St.

Українці і Українки, коли вам лежить на серци рідний край і Україна і думаете о долі свобідної України, приходіть на наші Січові Збори. На зборах будуть Січовики з Ню Йорку. Про Січ і її задачу розкаже нам тов. П. Задорецький з Ню Йорку. Просимо о численну участь.

294-95 Комітет.

ЮВИЛЕЙНА КАМПАНІЯ 1894--1924 В ЛУЧНОСТИ СИЛА

КАМПАНІЙНА ПЕРЕПИСКА.

Найбільший відділ ч. 1 в Шамокін, Па., має 200 повнолітних членів. З кінцем падолиста дігнав його відділ 276. в Ембрідж, Па., бо осягнув також 200 членів. Якби не факт, що той відділ суспендував одного члена, то мігби бодай через місяць грудень гордитися першенством між всіма відділами в У. Н. Союзі. Цікаво, котрий з тих відділів буде найбільшим при кінци кампанії, 1-ший чи 276-тий, чи може котрий інший, бо о тое першенство тепер добивається 10 найбільших числом членів відділів, а саме: від. 155. в Перт Амбой, Н. Дж., з 181 членами; від. 221. в Шікаго, Илл., з 178 чл.; від. 206. в Вунсакет, Р. Ай., з 177 чл.; від. 63. в Форд Сіти, Па., з 176 чл.; і від. 385. в Мінеаполіс, Мінн., з 167 чл. Від. 385-тий прим. вже сего року подвоїв число своїх членів і тепер агітує за новими членами так завзято, що правдоподібно скорше чи пізнійше стане найбільшим відділом в організації.

Позір, Секретарі: Посилаючи аплікації нових кандидатів до гол. канцелярії, не треба забувати до кождої аплікації долучити вступний тикет, або подібну картку на якій повинно бути виписане імя члена-організатора, себто того, хто кандидата приєднав. Члени слідять за виказами тай засипують гол. канцелярію питаннями, чому їх непроголошуеся як організаторів. Гол. канцелярія не всилі таких Ваших пропущень корекувати ані безпосередної переписки з всіма 16.000 членами заводити. Проситься всіх такі блуди коректувати на місци через відділових секретарів. Слід членам пригадати, що безпосередно до головної канцелярії тепер підчас кампанії може кождий подавати адреси намірених певних кандидатів, але тільки певних, бо інакше шкода часу, праці і коштів, всі инші організаційні справи полагоджується тільки посередництвом відділових урядів.

М. М. Бріджпорт, Конн. Приймати членів до Братства а до Союза ні, не можна. Термінольоґія „Братство і Союз" невмісна і незгідна з статутом. Уживають її ті, що нерозуміють як може бути оден Бог в трох особах. Ви маєте подекуди рацію, що така саплутанина виходить з уживання такої невмісної термінольоґії в урядованню, бо гол. канцелярія називає відділи по числам, а вони сами себе звуть по ріжним іменам. Та сяк чи так, звати відділ по його повнім і оригінальнім імени, чи тільки після числа в організації, то однако відноситься до одної і тої самої складової одиниці організації. Так як улиці великих міст, для лекшої орієнтації позначено числами, так в діловодстві гол. канцелярії позначено відділи числами і для скорої орієнтації, докладности і скорочення уживаеся тих чисел вмісто повних назв ріжних товариств, братств і сестрицтв тим більше, що їх є дуже богато, і много відділів називаеся однаково, тай тільки числом їх відріжнити можна. Потреба скорочення назв відділів являеся тільки у відношенню гол. канцелярії до відділів, однак відділи у відношенню до гол. канцелярії тої потреби не мають і коли до повного імени додають своє число в організації то часто роблять се з таким натиском, гейби відділ а братство то не одно і то само було. Прм. клич: „Приступайте до Братства св. Михаїла і до У. Н. Союза" виглядає, якби осібно приступалось до Братства, а осібно до Союза. Колиб на то місце було сказано: „Приступайте до Братства св. Михаїла від. 403 У. Н. Союза", то з того кождий відразу знавби, що приступаючи до Братства, тим самим приступаеся до У. Н. Союза. Біда в тім, що декотрі відділи не лиш так покликують, але й так приймають, одних до братства, а других до Союза, хоч се є статутом заборонене. В таких відділах нерозуміють, що Союз то, вони сами разом з другими братствами, сестрицтвами і товариствами, а в Джерзи Сіті є тільки їх власна спільна головна канцелярія. Наслідки такого недорозуміння є дуже шкідливі для організації і тому тої термінольоґії „Братство і Союз" треба перестати уживати. А саме тое маленьке а так шкідливе „і" треба раз на все викинути.

О. Лесняк. Згідно з опінією гол. лікаря, аплікантка буде принята на $500 обезпечення.

Секретареви від. 45-го. Просьбі Вашій неможна вдоволити, бо присланих в грудни аплікацій в падолисті тут не було і неможе було зробити того чого не було. Кандидати М. Сопрун і М. Михайлечко є приняті в грудни так, як їх аплікації в грудни були надіслані. Добре, що подали імена членів організаторів, хоч ліпше було се зробити на вступних тикетах.

Секретареви від. 155-го. Ви поправили добре завернену Вам в тій цили аплікацію, після того як була червоним олівцем зазначена. З огляду на незвичайний рух в гол. канцелярії через кампанію, зайвого листування муситься уникати, бодай в таких случаях, де се можливо.

Секретареви від. 86-го. За зорганізоване 8-ох членів щиро дякуемо. Рахунку сейчас не посилаемо, аж до всіх відділів разом на слідуючий місяць, то є в січни. Вкладку треба Вам тим часом самому обчислити після віку і кляси обезпечення. Табелька після якої обчисляеся місячні вкладки е поміщена в статутах, а також була друкована в кампанійній літературі.

Секретареви. Просите зазначити надіслану діточу аплікацію числом грамоти, бо Ви того числа не знаете і не можете чекати аж о тім дізнаетеся по приняттю в члени того, що тую дитину записуе. Богато вже разів інформувалося, що дітий можуть вписувати тільки правосильні члени, а не кандидати. Правосильний член то такий, котрий вже грамоту з числом має. Се не є забаганка зависима від нашого можемо, або не можемо чекати аж кандидат стане правосильним членом, але се такий асекураційний закон державний, який нам дозволяе тільки дітий правосильних членів вписувати. Ліпше Вам таку діточу аплікацію в себе через оден місяць задержати і відтак вислати вписану легально, як засипати гол. канцелярію аплікаціями яких одобрити сейчас неможна, а які, як такі, вводять замішанце в систему діловодства гол. канцелярії. Подумайте, як би так всі секретарі не зможли того чого конче треба, то якби тое наше діловодство виглядало.

ЦИГАНКА АЗА.

Надзвичайний поспіх, моральний, а також матеріяльний, зробив те, що трупа Медова, котра на тім тижні почала грати в маленькому театрі Просвіщение, або „Просвіта", що на Секонд Евню під № 9—заангажована грати там що суботи. Давно вже на Іст Сайд не було трупи Медова і богато людий пішли назад до дому, бо прийшли пізно і вже тикетів не дістали. В театрі панувала празникова атмосфера, і чудовий настрій, котрий зі сцени перекотився меж слухачів. Трупа Медова всім відома і нічого дивного, що перше представленне пройшло концертно. Цеї суботи, 20-го грудня трупа відограє знамениту оперету „Циганка Аза" з Р. Соловевою в головній ролі. Приймають участь: Д. Медів, С. Радіна, Н. Назарів, М. Міліна, В. Хмара, К. Котович, Ф. Чечель і Торбенко, а також великий хор і танцюристи. Є чутка, що незабаром до трупи Медова пристане артист Карлаш, котрий приїхав до Америки з оперою Федорова.

Старий Театрал.

НОВИЙ ТВІР О. ОЛЕСЯ.

„Івасик - Телесик", казка в пяти картинах.

Найвидатнійший з сучасних українських поетів, О. Олесь, протягом останніх років майже не обзивався до любителів української поезії ані одним твором. За виїмком кількох дрібних віршів, принагідно надрукованих в деяких періодичних виданнях він не подарував нам за останні роки, ані одної книжки, ані одного більшого твору.

Це могло викликати вражіння, що Олесь не працює, що його поетичний хист пішов на спадок. А деякі людці з „тамтого" боку просто кажуть: „Олесь мовчить, бо на еміґрації неможлива ніяка праця. . . Еміґрація знищила його поетичний хист"

Хвалити Бога всі ці доброзичливі й недоброзичливі побоювання та нашепти не мають під собою ніякої постави. Олесь працює, як працював давнійше, а може ще більш запопадливо. Він має готових творів більших і менших, на кілька друкованих томів. Колиж він мовчить і нічого в світ не випускає, то просто тому, що українські видавничі обставини тепер такі сумні. Нема защо й нема на що друкувати. . .

Нічого не сталось із хистом нашого великого поета. Він такий самий свіжий, сильний і глибокий, як давнійше. Хто мав нагоду в тіснійшім гуртку почути Олесеві новійші твори, той з великою радістю може це ствердити. А хто цеї нагоди не мав і не міг мати, той вже мусить нам повірити на слово й чекати кращих часів, коли буде змога перетворювати кожде українське слово в українське діло. . .

А поки ті кращі часи настануть, можемо наразі втішатись малим зразком Олесевої петиції творчости останньої доби Минулого літа поет протягом кількох днів „переспівав" відому українську народню казку про Івасика-Телесика, зробивши з неї сценічний твір на пять картин. Славний наш мистець Іван Мозалевський дав до цього твору чудову окладинку, видавництво „Дзвін" знайшло в своїй теці, ще кілька ілюстрацій проф Дидашка—так спільними силами створено книжку, яка внесе промінь чистої радости в кожду українську хату*).

Сказавши, що Олесь „переспівав" Івасика-Телесика, ми цим мали на увазі, що поет взяв народню казку за основу для свого твору. Але цю він на цій нехитрій основі понавиткав і понавишивав! Прості, ледве намічені образи народної казки ожили перетворились у плоть і кров, набрали кождий свого особливого характеру й виразу. До істнуючих образів народного твору поет додав богато нових, взятих з джерела власної фантазії. Вийшов твір, цілком придатний для сценічного виконання, твір дотепний, захоплюючий і разом з тим суто народній.

Олесь завсігди мав щастя до музики. Ні дочиїх слів за виїмком Шевченкових, не написано стільки музики, як до Олесевих. Новий твір, хоч і який безпретенсійний, ще більше підкреслює музичність Олесевого вірша. Цілі сторінки, цілі сцени так і просять на музику! Місцями здається, що поет навмисне укладав свої вірші в таку форму, щоб потім лекше було зробити з них оперу. Але „навмисне" такі річи не робляться: просто, так вже йому Бог дав.

Наводити окремі „найкращі" місця з цеї казки —рішучо неможливо: прийшлосяб „навести" цілу казку. А за це видавництво не похвалить. Тому хай вже сама читаюча суспільність уважає, як їй до цеї казки діс-статись.

Р-н.

*) О. Олесь. Івасик-Телесик, казка в пяти картинах. Рисунок проф. Дидишка. Окладинка І. Мозалевського. Видавництво „Давін". Прага-Львів-Київ. 1925. Сторін 68. Ціна 10 корон чеських.

НІМИЙ ЗЇЗД.

Не факт, а дійсна подія.

У Харкові відбувся 2-й Всеукраїнський Зїзд робітниць та селянок. Ні одна селянка чи робітниця на зїзді не прийшла до слова.

День перший.

Театр Держопери у Харкові переповнений. Ні одного вільного місця. Стоять у всіх проходах. Прибуло понад 500 делегаток зі всіх губерень України.

Тов. Левкович (невідомо, чоловік чи жінка) одкриває зїзд:

— Всеукраїнський зїзд — це огляд кращих жіночих сил на Україні... Зїзд дасть досить матеріялу... Треба...

Обирається президія, в яку входять т. т. **Петровський, Кліринг, Медведів, Чубар, Угаров,** а також присутний на зїзді французький комуніст **Марті**— все чоловіки. Почесними членами президії обирається дві жінки — **Кляру Цеткину** й Ленінову вдову **Крупську**, — але їх нема на зїзді, та коль-б вони й були, то які ж це українські селянки чи робітниці?

Делегатки здивовано переглядаються, але мовчать.

Петровський: Я дуже радий привітати вас... Ваш зїзд відбувається... Сім років тому... Кожна кухарка повинна вміти керувати державою... Необхідно..

Делегатки (кисло усміхаються).

Тов. Ніколаєнко (одинока жінка, але представниця уряду): Пролетарська революція... Треба... Міліони відсталих жінок... Пригноблена жінка... Треба...

Делегатки (моргають бровами).

Тов. Медведів (чоловік, та ще й показний): Цей зїзд має велике значіння... Делегатки рознесуть вісти... Вживаємо всіх заходів...

Делегатки (пересовуються на один цаль лівійше).

Тов. Марті (хоч і Француз, але також чоловік): Від імени французького пролетаріяту й компартії... Капітал визискує жінку... По вязницях Франції... Хай живе соціяльна революція!

Делегатки (пересовуються ще на два цалі лівійше).

Поліна Марті (хоч і жінка, але Француженка): Жінка у Франції... Росте боротьба... Недалекий вже час...

Делегатки (починають нудитись, але сказати нічого не сміють).

Тов. Чубар: Буржуазія всіх держав... Заповіти тов. Леніна... Ми розгортаємо... Вживаємо всіх заходів... Треба...

Делегатки (стиха зітхають).

День другий.

Тов. Ніколаєва (вчора „воно" називалось Ніколаєнко, отже тепер ясно, що жінка, але все-таки урядова): Велика жовтнева революція... Слід втягнути селянку... Хай живе жінка-пролетарка...

Делегатки (кліпають очима).

Тов. Ветошкин: Жінка повинна стати... Треба памятати заповіт тов. Ленина... Шлях соціялістичного суспільства...

Делегатки (пересовуються на один цаль правійше).

Тов. Скрипник: Церковні шлюби ніякого значіння не мають... Чоловік повинен давати.. Жінка повинна давати... Новий побут... Не хрестини, а звіздини...

Делегатки (мовчки підштовхують одна другу під боки).

Тов. Гуревич (народився від жінки, тільки не від української): Два завдання... Всі ці заходи... Юні Ленінці... Треба...

Делегатки (позіхають).

Тов. Шумський (чим не жінка?): Казав тов. Ленін... Жіноцтво повинне першим стати ... Зараз ми стоїмо... Треба...

Делегатки (вже не знають куди совatись: направо чи наліво).

Далі виступали: **тов. Тропко, тов. Познанський і мандатна комісія.** Остання, як особа жіночого полу, прийшла до слова, коли в салі засідань вже нікого не було.

Третій день.

Все, як за перших двох днів. Виступали: **тов. Буценко, тов. Клименко,** прочитано телеграму від **Крупської,** вшановано **Чубаря,** вшановано **Миколаєву** (позавчора це була Ніколаєва)...

Делегатки робили те саме, що в перших двох днях: здивовано переглядались, кисло усміхались, моргали бровами, кліпали очима, пересовувались на кілька цалів то лівійше, то правійше, стиха зітхали... Але мовчали,-наче води в рот понабирали.

На цім і закрився 2-й Всеукраїнський зїзд робітниць та селянок.

. . .

А на слідуючий день „Вісти" з почуттям повного вдоволення написали:

„Жінка на зїзді виявила всі свої болячки, що в неї накипіли після кочерги, після печи, після щоденного порання біля кухні"...

Еге ж, добре виявила!

Могар.

СЕЛЯНСЬКА НУЖДА В ГАЛИЧИНІ.

(Лист до львівського Діла).

Вже тепер заглянули наші селяне в очі мареву голоду. 1924 р. се є направду страшним. В цьому році зібрав наш селянин заледви 30 прц. озимового нормального збору. Ярини не зібрав майже нічого за винятком гречки. З вівса не повернулося навіть насіння. Таким чином селянин не може прокормити ні коней, ні худоби, ні себе, через те стараються селяне збути свій робучий інвентар і худобу. Збут на коні та на худобу малий. Ціни незвичайно малі. Жаль серце стискає, коли бачиш по ярмарках великі маси збідованих і зморених коров та коней, а біля них, ще більше покулених селян, що вижидають своєї черги. Та й не можуть двигнутися. Ніхто не рветься купувати ведуть свій дорібок до дому на те, щоби на слідуючий і ще слідуючий ярмарок вести ту худобу ще більше виморену для збуту і знов з нею вертати домів.

Не має наш селянин ні в що взутися, ні в що вбрати своїх дітей. Але не зважаючи на це, невмолимі податкові екзекутори зявляються в нього за податком і тягнуть все, що попало. Всі заходи біля відписання податків з огляду на елементарні нещастя недороду, граду і т. д. не мають ніякого успіху.

Доля нашого сільського населення невідрадна. Богато родин вже тепер примирає з голоду. Та ще гіршим і страшнійшим буде передновок, бо тоді голодувати будуть чи не всі.

До того всього нещастя треба додати ще одно. Навіть те, що люде зібрали з поля, не все придатне до вжитку. Бо ось є збіжа затроені т. зв. ржою. Їх не можуть вживати до корму ні люде, ні не можна кормити ними домашного скота через їх шкідливість для організмів.

Ще страшнійше заповідається майбутній 1925 рік. Бо ось у Збаражськім та скалатськім повіті появились цілі стада мишви, що знищили конюшину та еспарзету цілковито і тим самим позбавили оба ці райони паші, бо там саме всю пашу становлять конюшина та еспарзета. Озимі засіви зїла мишва цеї осени на 50 прц., а подекуди й на 90 прц. Після посіву озимини зазеленіли були поля, а тепер зчорніли цілковито. Нема ніякої певности в тому чи до весни миши не зїдять ще решти озимини. Старенькі, а навіть найстарші тамошні рільники таких мишей, ще не памятають. Влада ніяких заходів булля ратування посівів не робить. У Скалатщині справді купували затроєну пшеницю по 70 зол, за сотнар і сіяли її для того, щоби нищити мишву. На жаль виказалося, що та затроєна ржою пшиниця мишам не шкодить.

Зважившиш це повище слід би нашим центральним економічним установам подумати про те, „щоби придбати ярої пшениці вівса та ячменю для весняних засівів. Сам селянин не дасть собі ради, бо не має ні готівки ні кредиту, а на владу немає, що надіятись.

Скорики, п. Збараж, 14. XI. 24.

Йосиф Пащук.

Ю. Полянський.

ЖИТНИЦІ СВІТА.

Велика війна спричинила загальне знищення засобів продукції та завдала вимінній правильній торговлі смертельний удар. Наслідком цего в Европі запанував хаос в Народньому господарстві. Він дається відчувати у всіх ділянках народнього господарства — та найбільш наглядним і неприємним стало захитання війною рівноваги у продукції й торговлі хлібом. Майже всі народи Европи переживали останніми роками більшу або меншу гостру харчеву кризу, яка на зовні проявляється й докучає народам, такими проявами, як наглим зростом цін хліба, обмеженими консумції (хлібні картки), назначуванням пайків та вкінці отвертим голодом (Совдепія).

В міру пацифікації вертають поволи нормальні умовини продукції та торговлі хлібом. Цей поворот зазначується хочби тим, що поволи уложилася, як у поодиноких людей так і у держав, горячка ховання залізних запасів хліба, поволи уступають прикрі обмеження консумції. Та до нормального обміну хлібними продуктами ще дуже далеко. Як пояснити нам цей вибух харчевої головно хлібної кризи?

Нормальне виживлення всіх мешканців землі залежить від двох чинників, а саме: від видатности хліба родючих просторів, та від доцільної і справної обміни (або від торговлі хлібом. Перше веде нас до пізнання географії світових житниць, друге до пізнання основ світової торговлі хлібом.

Що розуміємо під словом: житниця?

Житницею називаємо ці нечисленні землі, які продукують так богато хліба, що не лише заспокоюють потреби власного населення, але ще вистарчає на вивіз у землі, бідні на хліб. Житниці це простори землі з великою надвишкою хліба (пшениці, жита, вівса, ячменю, кукурудзи). Умовою істновання житниці є гарна, родюча почва та не надто густе населення. Краї навіть з дуже родючою землею але густо заселені, житницею стати ніколи не можуть, бо густе населення зїдає весь свій хлібний добуток, а на вивіз не остає нічого.

Взагалі поняття житниці не дається на стало привязати до якогось простору. Головно приріст населення спричиняє, що богато країв перестало бути житницями.

І так Англія була дуже довгі віки житницею, яка вивозила до Европи богато хліба. Та вже при кінці XVIII. ст. перестає вивозити — начинається там доба недобору хліба для постійного привозу. Всякі зусилля англійського уряду, щоби піднести видатність власної продукції хліба — нічого тут не помогли, бо зріст населення був скорший, чим зріст видатности землі. З ці самих причин у XIX. ст. перестали бути в Европі житницями такі держави Німеччина, Франція, а вкінці навіть така рільнича держава, як колишня Австро-Угорщина.

Та не лише сам зріст населення спихає поодинокі житниці до ряду країв, що потребують чужого хліба. Тут передовсім підпести належить зміну господарчої системи. І так перехід від плекання хлібних ростин до плекання худоби (Англія по части), або сильний зріст індустрії (промислу) але відбиваються на скількости виплеканого хліба. Також заведення нових промислових ростин уйняє нераз житницю. Египет, еще в вісімдесятих роках м. ст. вивозив річно, яких 30—40 мільонів гектолітрів хліба; був дуже важною житницею. Сьогодня ж вже не є, бо плантації бавовни, яку завели там Англійчани, витиснули й зменшили майже до половини продукцію пшениці.

Зараз намічуємо кільканайцять держав, які вивозять більші скількости збіжжа. Вони дадуть згрупуватися у три великі области, у три великі житниці світа: чорноморську, північно й полуднево американську. Ці, якраз житниці годують своїм хлібом країни з недобором хліба в першу чергу чуєто заселену й промислову західну, полудневу й середущу Европу.

Перша з житниць — чорноморська, або понтійська обіймає собою наддунайські родючі країни (Угорщина, Сербія, Болгарія й Румунія) та великі чорноземні простори України й полудневої Росії. Житниця Чорноморська має давню історію, гловно Україна. Читаємо у грецькій історії, що Атенці вже за часів Перікля спроваджували з території нинішньої України великі скількости збіжжа. Мимо сильного згущення населення, ця житниця все ще може вивозити богато хліба. Плекають тут головно пшеницю й кукурудзу на полудни, а жито, ячмінь і овес на півночі.

Велика північно-Американська житниця обіймає сточище ріки Міссісіпі та полудневу частину Канади (Онтеріо, Манітоба, Асінібоя і Саскачеван). Вона виросла майже на очах у половині минулого століття. Іще в 50 роках північна Америка продукувала не більше чим 300 міліонів гектолітрів хліба, значить у двоє менше, чим понтійська вжитниця. Та від цього часу продукція росте з року на рік і вже 1896 р. Америка продукує майже два рази тільки, чим Чорноморська житниця. За 50 літ зріст продукції хліба в північній Америці виносить 400 прц., а в понтійській житниці всего навсего 40 прц. Не дивниця отже, що під теперішню хвилю північна Америка є головною житницею цілого світа й як така диктує йому свої ціни на хліб. До цього невичайного зросту хліборобського значіння північної Америки причинилися не лишень поширення через іміграцію простору управи, але й висока культура хлібних збіж. Коли на Україні на одного чоловіка припадає всего 7 випродукованих гектолітрів, то в півн. Америці аж 15 гектолітрів на особу. Житниця плекає крім жита та пшениці великі скількости кукурудзи. Ціла середуща й західна Европа спроваджує хліб, як раз із цеї великої північно-американської житниці.

Третя велика житниця світа розположилася в полудневій Америці; вона обіймає Чілі, Аргентину й Уругвай. Значіння тепер досить велике, бо стала навіть конкуренції із могучою північно американською житницею. Підчеркнути одначе належить, що це зовсім молода житниця і не знати, чи вона зможе довший час нею остояти.

Побіч цих головних житниць світа є ще менші простори, які продукують збіже на вивіз — та все таки їх значіння для виживлення великих просторів Европи дуже маленьке, так, що сходять на другий плян.

Головними консументами цих великих запасів хліба являються головно краї Европи. Одні з них мають надто густе населення (Бельгія) другі переходять головно до індустрії занедбуючи хліборобство (Англія Німеччина), инші знова мусять спроваджувати хліб, через бідноту землі (Швеція, Норвегія, Альпейські краї) або через лиху господарку (Еспанія, Італія) Взагалі запримічується, що в Европі одна держава за другою в XIX в. виходить із житниць і стає спроваджувати хліб. Здається, що причиною цего є в першу чергу за великий відносно приріст населення. До 1870 р. країни привозу хліба в Европі були такі: Англія Франція, Швайцарія, Бельгія, Голяндія, Норвегія і Греція; коло 1880 р. вже доскочили сюди Німеччина Італія, Португалія, й Еспанія; коло 1888 р. потребують чужого збіжа вже й Швеція, Данія і Фінляндія. Вкінці в початках XX. в. вчислились туди еще Туреччина й Австро-угорщина. Сьогодня майже ціла Европа за винятком України, Угорщини Болгарії і Румунії мусять спроваджувати великі скількости хліба на прокормлення своїх мешканців. Тогідний голод на Україні не є познакою виходу України із чорноморської житниці, лише прямим наслідком революції та божевільного експерименту большевиків у способі продукції і в нечуваннім випадку вимінної торговлі.

Через географічне розположенне житниць світа і просторів недостатку хліба мусіла витворитися величезна торговля або обміна хлібом. Самаж Европа мусить річно спроваджувати около 950 міліонів гектолітрів. Всяке захитання нормального приводу тих зворотних мас хлба мусить спричинити небувалі катаклізми в господарчім устрою народів.

Торговля хлібом на великі світові розміри є явищем зовсім новим; вона витворила щойно в XIX. в., бо тоді щойно повстали великі недобори хліба в Европі. До XIX. в. майже всі держави покривали своїм хлібом власне запотребоване. Коли й були простори недобору в старині Греція й Рим), то вони були дуже маленькі і не могли витворити такого великого явища, як нинішна торговля хлібом. До половини XIX. в. потреби Европи заспокоювалися головно хлібом з Росії та вже в 60 роках перевагу взяла американська житниця, яка регулює ціни хліба в Европі, яка прямо годує її. Значіння чорноморської житниці паде від сего часу що раз більше простір управи хліба тут не збільшується, культура хліборобська все однаково ниська, а число населення з року на рік більшає. При тім тім всім понтійський хліб мусить видержувати конкуренцію дешевого хліба Америки. Америка монополізує поволи в своїх руках світову торговлю хлібом.

Торговля хлібом виказує в кождій державі головну рубрику в грошевім господарстві, а вартість хліба у всесвітній торговлі за 20 літ подвоїлася:

Вартість світової торговлі хлібом:

1870	1881	1888	1899 рік
4.300	6.400	6.600	8.400 мілц.

Ця торговля запрятує собою густу сіть залізниць, цілі фльоти парових кораблів, для неї будуються канали, її служить телеграф, телефон — регулюють її великі збіжеві біржі по усіх центрах світа. Торговля хлібом спричинила страшне обниження цін усіх збіж, вона також удоступнила ціни, вона вкінці усунула майже зовсім явище голоду в краях навіжених неврожаєм чи катастрофою. Слушно отже до війни торговлю хлібом названо „клейною безпеченства" народів.

Цей містерний твір XIX. в., в цю правильну торговлю, зруйнувала або захитала в основах світова війна. Вона обхопила, як раз край потребуючі чужого хліба, отже західну і середущу Европу. Війна відтяла їх або в цілости або частинно від усіх трох світових житниць. Боєві фронти, підводні судна, бльокада на суші і морю знищили майстерну і солідну досвідом цілого століття збудовану торговлю хлібом.

У цілій майже Европі вибухла гостра харчева кріза, творячи знамените підложже під безнастанні рухи голодних або недоживлених мас. Війна на заході скінчилася, але нормальна торговля хлібом не скоро ще буде відновлена. Харчева кріза триває ще далі і вона являється як що не головною, то все таки одною із перепон до наконечної пацифікації Европи.

Голодні розрухи в цілій Европі, страйки вкінці примус годовання безробітних коштом держави (Англія, Німеччина). дорожнеча спекуляція і неодностайні ціни на хліб — оце все в першу чергу наслідки знищення правильної світової торговлі хлібом.

Тому всі держави Европи стремлять вирватися із цеї хлібної кризи через піднесення власної продукції хліба та через привернення нормальної світової торговлі збіжжем.

ВІДОЗВА

до всіх Українців і українських організацій в північній Америці.

На протязі кількох десятків літ наш нарід, спасаючись від гнету чужинців, запанувавших рідним краєм, кинувся шукати ліпшої долі в північній Америці. Коли ж вїзд в північну Америку було обставлено ріжними барікадами, як квотами, то-що, а становище на Україні ще погіршало, тоді Українці тисячами потягнули до Аргентини, про котру агенти розпускали, тай досі роспускають чутки, як про країну, де кождий може дістати в волю землі, де хліб родить по два рази на рік, де праця оплачується так добре, що за недовгий час можна збити богато гроший і богачем вернутись до дому. Люде вірили агентам, продавали останнє майно і пускалися в мандрівку до привабливої країни. Опинившися в Аргентині, вони з перших же кроків переконувались, що їх введено в облуд. В еміграційнім домі, котрий по своїм роспорядкам походить скоріш на ринок торгівлі рабами, ніж на державну інституцію, адміністрація і прислуга обходяться з емігрантами грубо, як з худобою; заставляють навіть жінок і дітей спати на голих дротах на постелях, замісто сінників, і коли емігрант на протязі двох неділь не буде взятий ким до праці, то його викидають на вулицю, не дивлячись на те, що він може копійки за душею не мае. Опинившись на вулиці з клунками в руках, без знання мови, без знайомих, без свойого представництва, яке допомогло б хоча морально, такий наш емігрант теряє рівновагу і в розпуці кидається до першого „павука", вишукуючого робітника „за хліб", а дівчата — в руки торговців живим товаром. Щасливці попадають на фабричну роботу, але, завдячуючи непостійному руховї фабрик, хронічним кризам, в краю, та страйкам, то як за довгий час праці хоча й вдається щось заробити на чорний день, та за який тиждень безробіття проїдається майже все. І емігрант залишається знову в тім стані, в якім був в час приїзду. В такім блуднім колі проживаються тут цілі роки, без надії на поворот до дому, в страху за завтрішній день. Така людина вибита обставинами зі своєї колеї, серед чужого і здеморалізованого оточення, під олюнуванням всього українського з боку польсько-російсько-жидівських організацій, завдячуючих своїм істнуванням власним представництвам поміченим їм стати на ноги, забуває сама себе, свою мову і звичаї, стає деморалізовуеться і находить втіху і розраду в піятиці на останні гроші, а дівчата — в відкритій розпусті. Серед таких тяжких умов не мало опинилось і борців за українську свободу — січових стрільців і інтелігенції, утікших від переслідуючих Москалів і Поляків; але й їх помалу засмоктує багно тутешнього життя.

Щоб запобігти цьому горю, зберігти серед українських емігрантів їх національні і культурні особистости, прийти їм на моральну і матеріяльну допомогу, гуртком Українців з Волині і Галичини, зорганізовано в м. Берісо перше Українське Т-во „Просвіта", принявши в свою основу, за невеликими змінами, статут Львівської Просвіти. За недовгий час Т-во нараховує 102 члени, між котрими є 15 дівчат. Вина́йто на рік льокаль з салоном-читальнею і помешканнями для членів; заложено бібліотеку; утворено драматичний гурток, давший за два останніх місяці дві драми: „Наймичка", і „Борці за мрії"; є мішаний хор в 25 осіб.

На великий жаль, в самім початку інтензивної праці Т-ва коли на разі було відкритта кооператива — в Аргентині наступила соціяльно-економічна криза, пішли страйки, майже зовсім стали фабрики і наші члени — робітники, лишившись без праці, при всім своїм напруженню, не в силі будуть, без допомоги зовні, втримати так гарно функціоновану вже свою організацію. Особисто хотілось би втримати при В-ві дівчат, які були окрасою нашого Т-ва і які зараз силою обставин, примушені будуть залишити Т-во, щоб шукати заробітків в столиці, яка може втягнути їх в свій вир і погубити.

Тому звертаємось до всіх Українців і українських організацій в північній Америці зі щирим закликом: допоможіть нам пережити кризу і втримати людей, особливе дівчат, в Т-ві, не дайте їм піти на загубні дороги, по яких так богато пішло нашого люду. Тим Ви покажете, що Вашому серцю не нужі наші болі, наші бажання і заміри.

За всі пожертви Т-во наперед висловлює свою щиру, сердечну подяку.

Хто може допомогти книжками для поширення бібліотеки Т-ва, та газетами — Т-во також буде дуже вдячне.

Адреса Товариства:

Argentina, Berisso,

Colle Nueva Yore N. 5080.

Tvo „Prosvita".

Українське Товариство „Просвіта" в Берісо.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МАГАНОЙ ПЛЕЙН, ПА. Бр. св. Анни, від. 365, повідомляє, що річний мітинг товариства відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, 21. грудня, в церковній галі. Буде справоздання з урядників і контрольної комісії а відтак вибі урядників. Невивившися член заплатить кари 1.00, а урядник 2.00. — Яцко Сокаль, предс.; Т. Цибринський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Богородчани", від. 233, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні зборн відбудуться в суботу, дня 20. грудня сего року в галі Disc. Community House, 147 — 2nd Ave., New York, о годині 8. вечер. Всіх членів проситься конечно прийти дятого, що на сих зборах почуєте справоздання від сього року союзового відділу, а також наступить вибір нового виділу. Обовязком є кождого члена не тілько прийти самому на ці збори, але також припровадити своїх товаришів і вписати їх на них, або записались до У. Н. Союза. Член котрий неявиться на збори, заплатить 1.00 і кари не буде дарована. — За уряд: Іван Гаврилюк, голова; Іван Мартинець, касієр; Василь Костів, секр.

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 0, повідомляє всіх членів, що річний мітинг відбудесь 21. грудня с. р. сейчас по Сл. Божій. Невиявившися член заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. Порядок нарад: Справоздане контролі та вибір нового уряду. — Іван Чепа, секр.

КАРНЕГІ, ПА. Тов. Укр. Січ, від. 136, вибрало слідуючий уряд на рік 1925: Николай Сіварський, предс.; Онуфер Копко, заст. предс.; Йосиф Сус, секр.; Петро Щербак, заст. секр.; Григорій Гайдук касієр; Василь Дичка, заст. касієра; Николай Вінник, прот. секр.; контрольна комісія: Данило Штефура, Василь Скраба, Андрій Лущин і Петро Богдан; опікуни хорих: Михайло Дудусь і Микита Остапчук; дверники: Антін Богдан і Олекса Сус; хоружні: Власіль Турка і Михайло Попівчак; до свідла: Петро Хома і Іван Хованець. — Лука Кавчишин, предс.; Йосиф Сус, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".